

Hrvatska: Levarova udovica vodi usamljenu bitku

Author: [Dominic Hipkins](#)

Skoro osamnaest meseci posle ubistva Milana Levara u podmetnutoj eksploziji niko nije optuzen za ovaj zlocin. Njegova udovica jos uvek ocekuje pravdu.

Vesna Levar i njen dvanaestogodisnji sin Leon retko primaju goste u svom skromnom stanu u Gospicu, ratom opustosenom gradu na jugozapadu Hrvatske koji je udaljen cetiri sata putovanja vozom iz Zagreba.

Ispod uramljenog portreta njenog pokojnog muza Milana na istaknutom mestu nalaze se vizitkarte novinara koji svracaju s vremena na vreme. Milan Levar, potencijalni haski svedok, ubijen je na samo nekoliko stotina metara od svog doma u avgustu mesecu 2000.

Medjutim, komsije iz iste zgrade nikada ne kucaju na vrata Vesne Levar. Mestani prelaze na drugu stranu ulice kako bi izbegli susret sa njom.

"U Gospicu bi trebalo da postoji ulica sa imenom Milana Levara", smatra novinar "Vjesnika", Zeljko Peratovic. Ovaj novinar je poslednji razgovarao sa Levarom nekoliko sati pre njegovog ubistva. Peratovic, odlican poznavalac ovog slucaja, autor je knjige o Levarovom zivotu pod naslovom "Heroj ili izdajnik", koja uskoro izlazi iz stampe.

Mnogi Hrvati veruju da i sam Peratovic zasluuje da ga nazovu izdajnikom zbog njegovog nastojanja da osvetli najmracnije epizode iz rata za nezavisnost. Hrvatska sluzba bezbednosti ga je neprestano sikanirala dok je istraživao ovaj slucaj. Ipak, delom zahvaljujuci njegovom primeru, Hrvatska je zapocela sa preispitivanjem proslosti takozvanih branilaca otazdbine u nizu sudskih procesa.

Jedno od takvih sudjenja se trenutno odvija u Rijeci. Lica koje je Levar oznacio kao ubice u jednom novinskom intervjuu 1997. godine su optuzena za masakr najmanje 40 ljudi, pretežno Srba, u Gospicu 1991.

Na celu ove grupe su Tihomir Oreskovic i bivsi general Mirko Norac. Ovaj drugi je skoro stekao status mucenika pre godinu dana kada je 100.000 ljudi protestvovalo na splitskim ulicama protiv pokusaja njegovog hapsenja i izrucenja Haskom tribunalu. Ove demonstracije prisilile su Hag da Hrvatskoj omoguci sudjenje Norcu u zemlji.

Nasuprot ovom masovnom iskazivanju solidarnosti, manje od 100 ljudi je prisustvovalo sahrani Milana Levara sest meseci pre splitskih demonstracija.

Pre jedne decenije, Gospic je upravo preziveo dvomesecnu opsadu pobunjenih Srba, uz podrsku Jugoslovenske narodne armije, JNA. Njihov cilj je bio da se pomere granice srpskog entiteta u Hrvatskoj, Republike Srpske Krajine, RSK.

Levar se pridruzio braniocima grada na prvoj liniji fronta, ali se otudjio kada su radikali sa strane preuzeli komandne položaje. Oreskovic, povratnik iz hrvatske politicke emigracije, postao je predsednik gradskog kriznog komiteta.

U decembru 1991., Oreskovic je potpisao ovlascenje koje je Levar cuvao kao dokazni materijal. Ono glasi:

"Imate slobodu da vojnicky postupate kako zelite, niko nece pokusati da vas spreći".

Levar je ovo protumacio kao potvrdu da je ubistva civila odobrio neko odozgo. Uzasnut tom cinjenicom, on je napustio vojsku. Ljudi u Gospicu, istaknuti Srbi, ali i neki Hrvati takodje, poceli su da nestaju.

"Bilo je ljudi koji su pokusavali da dokazu da su dobri Hrvati tako sto bi ubijali Srba koliko god su mogli", rekao je Levar svojoj zeni. Kasnije se obratio novouspostavljenom sudu za ratne zlocine. Posto istrazitelji Ujedinjenih nacija nisu zeleli da dodju u Gospic, Levar se sa njima sastao u Zagrebu. Ostali svedoci, koji nisu smeli da se direktno obrate Haskom tribunalu, koristili su Levarov stan kao mesto za sastanke. Istrazitelji su preuzeli dokumenta i snimili svedocenja ocedidaca.

Levara su pozivali u Hag u tri navrata. To se izgleda isplatilo istraziteljima UN, koji su na osnovu preciznih informacija, ekshumirali masovnu grobnicu u predgradju Gospica.

Medjutim, odnosi izmedju Levara i Tribunala su se pogorsali nakon objavljivanja njegovih navoda u hrvatskoj stampi o pocinjenim zlocinima. Niko iz Haskog tribunala nije prisustvovao njegovoj sahrani, niti je izrazio saucesce njegovoj porodici. "Zasto se Hag distancirao od coveka koji je svoj zivot dao za istinu?", ogorceno se pita njegova udovica.

Peratovic kaze da je Levar bio isfrustriran nedostatkom interesovanja Haskog tribunala za izvesne pojedince koji su verovatno umesani u gospicke zlocine. "Hag nije zeleo da zna nesto vise o ulozi [bivseg ministra odbrane] Gojka Suska, jer su njega stitili Amerikanci", tvrdi Peratovic.

Levar i ostali navodno su optuzili Suska za silovanje nezakonito pritvorenih civila, koji su potom nestali. Peratovic navodi izjavu bivse kelnerice koja tvrdi da je Susak, blizak generalu Norcu, igrao karte dok su lesevi lezali razbacani oko zgrade vojne komande u Gospicu.

Za Suska se veruje da je sklopio dogovor u Vasingtonu sa bivsim americkim sekretarom za odbranu Vilijamom Perijem, sto je utrlo put Dejtonskom mirovnom sporazumu za Bosnu 1995. godine.

Takodje se veruje da su Amerikanci usloveli svoju podrsku Hrvatskoj za zauzimanje Krajine obustavljanjem vojne pomoci bosanskim Hrvatima.

Udovica prvog i, do sada, jedinog haskog svedoka ratnih zlocina koji je ubijen tvrdi da niko nece preuzeti odgovornost za njegovu smrt.

"Moj muz je bio usamljen dok je bio ziv, ali ga niko nije mogao kupiti", kaze Vesna Levar. Njena aluzija se odnosi na novac koji su mu ponudili njegovi neprijatelji u zamenu za cutanje i ponudu Haskog tribunala da promeni identitet i da se preseli u inostranstvo.

Levar je pogresno smatrao da ce ga njegova reputacija u javnosti zastititi kod kuce. Hrvatske vlasti su dobile zahtev od Tribunala da obezbedi zastitu za Levara, ali policija u Gospicu tvrdi da se taj dokument kasnije zagubio. Njegova zena sumnja da tu nisu cista posla. "Ili stite ubice, ili je policija nesposobna", tvrdi ona.

Neki, pak, sumnjaju da lokalna policija nije bas neduzna u ovom slucaju. Oni smatraju da je policija mozda prikrla dokaze neposredno nakon Levarovog ubistva. Na zidovima bloka stambenih zgrada u Gospicu mogu se videti profasisticki grafiti iznad radionice na otvorenom gde je njen muz ubijen.

"Svako je tamo mogao da vidi ko je postavio bombu", kaze Levarova zena. Ona smatra da se istraga lokalne policije time uopste nije bavila.

Vlasti sada pokusavaju da isele porodicu Levar iz njihovog stana. U njemu je ranije stanovao bivsi oficir jugoslovenske armije koji ga je napustio na pocetku rata i nikada se nije vratio. Vesna Levar veruje da se radi o pokusaju da je proteraju iz grada. Ona je prkosno odlucila da ne napusta svoj stan.

Slucaj Levar pokazuje da se jos mnoge vazne lekcije moraju savladati ukoliko haski istrazitelji zele da njihova obećanja o zastiti buducih svedoka i njihovih porodica imaju bilo kakav kredibilitet.

Dominic Hipkins je slobodni novinar u Hrvatskoj.

Location: Croatia
Bosnia and
Herzegovina

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/hrvatska-levarova-udovica-vodi-usamljenu-bitku>